

tíðindablaðið sosialurin

Telefon 118 20
Argjavegur 26, 3800 Argir
Postsmoga 76, 3800 Tórshavn

Útgevandi: P/f Sosialurin ©
Ábyrgdarblaðstjóri: Jan Müller
Fyrirakstsstjóri: Krisjan Dahl
Blaðfólk: Hogni Djurhuus
Randi Jacobsen
Tórin Smith
Ljósmyndari: Kalmar Lindenskov
Uppseting: P/f Sosialurin
Prent: P/f Pressan 1981

Hvat er trupulleikin í fiskivinnuni?

SUM kunnugt hevur tingið verið kallað saman til eyktingsetu fyri at viðgera trupulleikarnar í fiskivinnuni og væl saktans eisini fyri at fáa eina loysn á hesum trupulleikum.

TAÐ er nú synd at siga, at vit eru komnir nærri eini loysn, aftaná tann fyrsta tingfundin. Eitt uppskot er lagt fram, og tað gongur bert út uppá at jätta ein hóp av peningi. Talan er um eina trisífrða milliónaupphædd, men ikki er eitt orð um, hvussu vit kunnu loysa okkara trupulleikar uppá longri sikt. Í samband við uppskotið frá fólkaflokkinum skal verða nevt her, at einasti rímligi háttur at veita studning til fiskiskaveiðuna, er at geva hann til ráfiskagrunnin. Tá merkist hann á sjálvum prísinum og kemur bæði skipum og fiskimonnum til góðar.

Í morgin skal samgongan (vónandi) viðgera hesar somu spurningar, so tíðin fer at visa, um meira »perspektiv« verður í tí, sum komur haðani.

SEMJA er um, at vit hava ov nógv skip og at okkara fiskastovnar eru ov nógv troyttir. Uttan íva er hetta ein partur av orsökini, men vit vilja halda, at fiskaprisurin er ein onnur orsök. Vit vita, at vit liva í einum samfelagi við einum stóðugt hækkanði lønarlagi og kostnaðurin annars fylgir eisini lønarlag. Fyri at fáa eina javnvág, er tiskil neyðugt at vit fáa ein tilsvarendi hækkanði marknaðarprís, sum kann geva fiskimonnum og skipum ein hækkanði prís fyri fiskin, teir avreiða.

MEN her hava vit als ikki fylgt við, og er hetta ein av teimum stóru orsökum til verandi støðu. Fram til 1982 høvdu vit eina javna hækking í avrokningarprísinum, og harvið eisini í avreiðingarprísinum, sum er tann prisur, fiskimenn fáa. Men síðan 1982 hava vit havt stagnation. Tað siggja vit best við at sammata verandi avrokningarprísir við teir, sum vóru galdandi í 1982. Avrokningarprísir eru teir prísir, sum virkini hava »ráð« at gjalda, og lýsa hesir best marknaðargongdina við frádrátt av øking í útreiðslunum á landi. Og sigast kann, at í flestu førum eru avrokningarprísir í dag lægri enn teir vóru í miðal í 1982 ella fyri heilum seks árum síðani. Bert onkur einstakur prisur er beint omanfyri leguna í 1982. Samstundis er lønarlagið í landinum hækkað við uml. 40%. Tí skil er okkara marknaður hesa upphædd aftur í mun til gongdina í

oddagrein

lønnum og útreiðslum annars. Ein partur av hesi »eftirstøðu« er bött uppá við studningi, og tí eru fiskaprisir í dag uml. 10% omanfyri leguna í 1982. Men fiskimenn fáa jú teirra úrtøku burtúr fiskaprisinum, og við hesi skeivu gongd er ikki trupult at skilja, hví vit hava so stórar trupulleikar við at fáa manning.

STØÐAN kann verða lýst við kongafiskinum. Tað eru bert fá ár síðan vit als ongan kongafisk veiddu. Síðan hava vit fingið ein stóran flota bert til hesa veiðuna. Í 1982 fingi fiskimenn uml. 3,50 fyri kongafisk. Av hesum rindaðu virkini uml. 1,85, meðan tær kr. 1,65 fingust úr ráfiskagrunninum. T.v.s. at tá rindaðu virkini uml. 53% av prísinum, meðan tey 47% komu úr grunninum. Í dag er avreiðingarprísurin kr. 4,55, men virkini rinda bert kr. 1,16, meðan restin kemur úr ráfiskagrunninum. Hetta merkir, at meðan virkini í 1982 rindaðu meira enn helvtina av prísinum, er hesin partur í skrivandi stund komin niður á 25%. Tá er enn tá ikki roknað við øðrum studningi. Og stóðan er so galin, at tað nærum kann »loysa« seg hjá einum felagsskapi av skipum og virki, at beina fyri tí innkeypta fiskinum.

HETTA hendir samstundis sum vit hoyra, at á marknaðinum í Týsklandi fáast, í hvussu er til tíðir, út ímóti kr. 11 fyri feskan kongafisk. Her kann nevast, at orsök in til tann tilfalsliga góða prís, sum fektst fyri kongafisk fyrst í 80-unum, var nevniliga tann, at ein stórur partur fór feskur av landinum, antin skorin ella sum heilur fiskur, pakkaður á flakavirkjunum. Samstundis sum vit hava bött um okkara flutningsmøguleikar er hesin útflutningur nærum burturdöttin. Og ein góður spurningur er hvern orsök in er fyri hesum. Man tað vera tí vit hava havt eina prísásetingarskipan, har tað stórt sæð ger tað sama, hvat ið fæst fyri fiskin? Vit kunnu ikki geva svarið, men hetta vildi verið ein hóskað spurningur at havt við í viðgerðini av hesum máli.

MÁLIÐ um trupulleikarnar hjá fiskivinnuni er eitt álvarsmál, sum hevur uppiborið eina sakliga viðgerð á tingi. Vit vildu nærum sagt tað soleiðis: uttan at politikkur var blandaður upp.

TAÐ er tørvur á eini eykajáttan til ráfiskagrunnin, men samstundis skuldu vit kunnað víst á onkra leið burtúr úr tí óføri, sum vit í løtuni eru í.

Fremmandahatur er ikki nýtt valagn

Fjurtandi plagdi fyrr at vera imóti fremmandahatri og fyri sivilisatión og solidariteti.

Beint framman undan fólkatingsvalinum kunngevdur ein av teimum uppstilldu, at »frælsið« var tað, sum umráddi. Tíverri gloymdi hann at definera hetta orðið, sum jú ikki er so nógv í sær sjálvum. Frælsi — til hvat? Frælsi — frá hvernjum? Og hvat skal eitt eventuelt »frælsi« brúkast til? At prostituera seg sum islendingar gera við Keflavíkar-støðini?

Síðan valið hevur ein merkilig frælsiskenning ríðið Fjurtanda. Og hon er ikki av tí fagraða slagnum. Heldur ikki Fjurtandi definera »frælsið«. Í staðin leggur hann eftir útjendingum. Um blaðstjóri á Fjurtanda kagar í okkurt uppslagsverk, so sær hann, at fremmandahatur er ein tyðandi táttur í allari fascismu.

Í Fjurtanda fyrri 1. juni 1988 verða seks fransmenn og ein norðmaður útspiltir fyri at hava arbeitt í Føroyum. Teir hava ferðast runt og brýnt amboð fyri fólk, og hetta hava teir so fingið pening fyri. Men, skrivur Fjurtandi, vit eiga ikki at lata okkum lokka, politíð tók pengarnar frá útjendingunum, gav teimum fyri ferðina og sendi teir av landinum ...

Fyrr í ár var týskarin Thomas Herde úr Bonn rendur av landinum. Hann hevur gjørt eitt

stórt reklamuarbeði fyri Føroyar í Vesturtýsklandi, hevur ferðast runt og hildið fyriestrar. So kemur hann til Føroya, verður handtíkin, útspiltur og sendur avstað aftur.

Á síðu 4 í Fjurtanda fyrri 1. juni 1988 stendur lesarabrev: »Ov mikið av tí danska!« Har gremur ein næmingur seg um, at ein danskur bussforari hevur biðið hann taka fótarnar niður av setrinum. Og so er hann eisini ónøgdur við, at so nógvir danskir lærarar eru í Hoydølum.

Hvat er hetta? Nær er tað blivið skomm (ella kriminelt) at arbeida? Er tað betri at vera føroyskur letingi ella fantasiløysingur enn franskur arbeidari? Og er tað betri, at vit ongar lærarar hava í Hoydølum enn danskar? So er bara at siga tað. Vit áttu at takkað hesum dansku skilafólki fyri, at tey fara úr sinum umhvørvi heima og koma at hjálpa okkum við einum arbeði, sum vit ikki sjálv klára — í hesum fornum undirvisingini á Studentaskúlanum.

Tað má annars undra, at politíð er so kvítt eftir arbeidandi fransmonnum, sum brýna knivar og onnur hent amboð. Hvat við teimum útlandsku trúarspekulantunum, sum brýna nervarnar í småbørnum og øðrum veikum? Teir hava grópað milliónir saman uttan at gjalda skatt, og teir eru slopnir av landinum við fonginum, uttan at poli-

tíð hevur rørt ein finger.

Tað er ikki trúligt, at tjóðveldisflokkurin fær nakra framgongd á valinum í heyst upp á fremmandahatur og »frælsis«romantikk. Trúligari er, at hann fer í smæðsta knas. Løysingarromantikur, sum bara nokur frá prosent taka undir við, kann ikki setast í staðin fyri veruligan, gerandisligan politikk. Tíðin er farin frá bæði 1888 og 1946. Tað eru heilt onnur ting enn luksusløg og falskt frælsisskúm, sum í dag upptaka fólk í Føroyum. Fólk ahva stórar búskaparligar og mentunarligar spurningar at stríðast við. Fólk hugsa um náttúrudáling og heiladálking, um krigsvanda og drykkjuskap, um hús og mat og klæðir, men mest av øllum hugsa fólk um sini børn og teirra framtíð, teirra útbúgving, teirra framtíðar arbeði, teirra heilsu og alt teirra liv.

Hetta er púra náttúrligt. Og soleiðis er tað eisini í Noregi, Fraklandi, Týsklandi og allastaðni.

Men í Føroyum er ein flokkur, sum ætlar sær at vinna atkvøður upp á fremmandahatur, hatir til fólk av holi og blóði sum tú og eg.

Enn er ikki ov seint at taka annað skinn um bak. Men verður hetta bóskapurin til heystar, so taka føroyingar løysing frá tjóðveldisflokkinum.

Havreki

Rættir føroyingar boykotta Danair

Í danska sjó- og handilsrættinum í síðstu viku er avdúkað, at flugvingin upp á Føroyar hevur verið ein sera løndi flugving.

Danair hevur forvunnið milliónir við eini flugrutu, sum kann samanberast við »charterflugving«, tí flugfarið hevur verið fullsett hvønn túr.

Hóast hetta hava teir dittað sær at søkt prísráðið um loyvi til at hækkað prísirnar ár undan ári.

At fingið grundgevingarnar hjá teimum fyri at hækkað prísirnar hevði tí verið áhugavert.

Cimber Air vóru teir, ið hjálptu okkum at fáa Atlantsflog upp á beinini,

hóast føroyingar fleiri ferðir hava roynt at fingið samarbeiði í lag við Danair/Maersk.

Teir hava megnað at hildið okkum uttanfyri alla ávirkan, inntil Cimber fór at samvinna við føroyingar.

Men teir gevast ikki: Ístaðin fyri at góttaka, at tað endiliga er eydnast føroyingum, saman við Cimber, at koma upp í part, so byrja teir at fylgja okkum í rættinum.

Eitthvørt álop á Cimber frá teirra síðu, er tí at meta sum eitt álop á føroyingar.

Føroyingar skulu tí svara Danair/Maersk aftur við ikki at keypa ferða-

seðlar til danska flugfarið.

Tað skal verða aftursvar okkara til teir.

Tey, sum keypa ferðaseðlar til Føroya í Danmark, skulu vita, at um tey onki nevna, so verða tey »booka« inn á danska flugfarið.

Hetta kemst av, at SAS, sum hevur ferðaseðlasøluna um hendi, samarbeiðir við Danair/Maersk.

Ferðandi